N°. 238. 1852.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI.

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing buiten de zegelgelden en briefporten.

DONDERDAG 7 OCTOBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

(Staatsblad n°. 156.) *WET van den 15den September* 1852, *houdende naturalisatie van* Pieter Hendrik Dannenbargh.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Pieter Hendrik Dannenbargh* aan Ons zijn verlangen heeft te kennen gegeven om als Nederlander te worden genaturaliseerd, en tevens, door overlegging der bewijsstukken, opgenoemd in art. 6 der wet tot uitvoering van art. 7 der Grondwet, van den 28sten Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44), heeft doen blijken van het bezit der vereischten, voorgeschreven in art. 5 der voormelde wet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Pieter Hendrik Dannenbargh*, burgemeester der stad *Ootmarsum*, geboren te *Nordhorn* (Koningrijk Hannover), wonende te *Ootmarsum* (provincie *Overijssel*).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 15den September 1852.

WILLEM.

De Minister van Justitie,
STRENS.

Uitgegeven den *vijf en twintigsten* September 1852.
De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPARD.

(Staatsblad n°. 157.) *WET van den 15den September* 1852, *houdende naturalisatie van* Carl Alexander Heinrich Goetz.

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien, of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat *Carl Alexander Heinrich Goetz* aan Ons zijn verlangen heeft te kennen gegeven om als Nederlander te worden genaturaliseerd, en tevens, door overlegging der bewijsstukken, opgenoemd in art. 6 der wet tot uitvoering van art. 7 der Grondwet, van den 28sten Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44), heeft doen blijken van het bezit der vereischten, voorgeschreven in art. 5 der voormelde wet,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

De hoedanigheid van Nederlander wordt bij deze verleend aan *Carl Alexander Heinrich Goetz*, generaal-majoor, kommanderende de 2de brigade infanterie, geboren te *Geldern* (Koningrijk *Pruissen*), wonende te *Groningen* (provincie *Groningen*).

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle ministeriele departementen, autoriteiten, collegien en ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 15den September 1852.

WILLEM.

De Minister van Justitie,
STRENS.

Uitgegeven den *vijf en twintigsten* September 1852.
De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,
A. G. A. VAN RAPPARD.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft, krachtens art. 99 laatste zinsnede der Kieswet, na Gedeputeerde Staten van Gelderland te hebben gehoord, bij beschikking van den 3den October 1852, naar aanleiding van het daartoe gedaan verzoek door den Raad der gemeente Ermelo, met wijziging zijner beschikking van den 13den Augustus 1850, in het hoofdkiesdistrict ARNHEM de navolgende onderkiesdistricten aangewezen.

Onderkiesdistricten en hoofdplaatsen.		Gemeenten in elk onderkiesdistrict begrepen.
Arnhem		Arnhem.
1ste onderkiesdistrict Ermelo (hoofdplaats dorp Nunspeet)	*Dorp*	Nunspeet.
	»	Elspeet.
	Buurtschap	Oosteinde.
	»	Westeinde.
	»	Hulshorst.
	»	Hoophuizen.
	»	Vierhouten.
2de onderkiesdistrict Ermelo (hoofdplaats dorp Ermelo)	*Dorp*	Ermelo.
	Buurtschap	Tonsel.
	»	Veldbuik.
	»	Horst.
	»	Telgt.
	»	Drie.
	»	Speuld.
	»	Houtdorp.
	»	Leuvenum.
Harderwijk		Doornspijk.
		Harderwijk.
Putten		Putten.
Nijkerk		Nijkerk.
Barneveld		Barneveld.
Ede		Ede.
Apeldoorn		Apeldoorn.
Brummen		Brummen.
Wageningen		Wageningen.
Renkum		Renkum.
		Doorwerth.
Heteren		Heteren.
		Hemmen.
Rheden		Rheden.
		Rozendaal.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Volgens telegraphische tijdingen is de Prins-President den 4den dezer van Montpellier te Toulouse aangekomen. Te Montpellier had hij aan 130 personen die wegens politiek misdrijf veroordeeld waren geworden, kwijtschelding of verzachting van straf verleend. Dit blijk van goedertierenheid had onder het publiek veel genoegen veroorzaakt, maar naar het schijnt niet geheel aan de verwachting voldaan, en toen de Prins eene aan den handwerkersstand gegeven danspartij bezocht en de danszaal doorwandelde, werd aldaar twee malen ten zijnen aanhoore de kreet *leve de amnestie* aangeheven. De Prins bleef staan en zich tot de schare wendende, voegde hij haar met eene vaste en bedaarde stem de volgende woorden toe: » Ik hoor *leve de amnestie* roepen. Gij hebt de amnestie in den mond, maar ik draag ze in het hart; zoo gij ze wenscht, toont door een wijs en vaderlandlievend gedrag dat gij ze waardig zijt." Een levendig gejuich van *leve de Keizer* getuigde van den indruk dien deze ernstige toespraak op de aanwezigen maakte.

Te Toulon heeft de President een besluit onderteekend bepalende dat de versterkte omtrek der stad onverwijld zal worden uitgelegd. » Door dezen maatregel — zegt het ministeriele Parijsche blad *le Pays* — die reeds zoo lang en zoo ongeduldig gewacht werd, en welken de politieke vreesachtigheid der vorige regering telkens, met verwaarloozing van de ware belangen onzer militaire verdediging, had uitgesteld, heeft de Prins niet alleen aan den wensch der gansche bevolking van Toulon voldaan maar buitendien eene daad van verheven staatsbeleid verrigt. Het overwigt der Fransche vloot in de Middellandsche zee is voortaan verzekerd. Zoo wordt het gezegde des Keizers verwezenlijkt, dat die zee een Fransch binnenwater zou zijn. Er liggen slechts twee groote krijgshavens aan het strand der Middellandsche zee, Toulon en Algiers; beide behooren ons. Welke elementen van nationale grootheid liggen in deze dubbele reede, aaneengeschakeld door onze stoomvloot!"

BELGIE.

De *Indépendance* berigt dat de heer H. de Brouckere, de burgemeester der stad Brussel, Maandag jl. bij den Koning ontboden is, en zich na een langdurig onderhoud, met de vorming van een nieuw bewind heeft belast. Het genoemde liberale blad wenscht dat hij daarin slage. Dat de heer de Brouckere ook aan de behoudende of zoogenaamde clericale partij niet onwelgevallig is, mag opgemaakt worden uit hetgeen een voornaam orgaan dier partij, na de overneming van het bovenstaande berigt, zegt: » De ministeriele bladen legden het er blijkbaar op toe de zamenstelling van een bewind uit mannen gezind tot toenadering en verzoening, onmogelijk te maken. Maar de koninklijke wijsheid zal die

hatelijke pogingen weten te verijdelen. Men acht het zeker dat de keuze der Kroon zal vallen op mannen van eene opregte, eerlijke en behoudsgezinde vrijzinnigheid. In zoodanig eene keuze zoude de partij der orde en der eendragt den besten waarborg voor eene betere toekomst vinden, en zij zoude zich gelukkig achten daardoor in staat te worden gesteld om door daden hare gezindheid aan den dag te leggen en haren diepen eerbied voor 's Konings persoon en voor de regten der Kroon. Zij zoude zich verblijden in het optreden van een bewind, hetwelk het juk der partijen niet draagt; zij begeert niets anders dan het staatsgezag in handen van voorzigtige en gematigde mannen te zien; zij is tevreden met een wijzen, langzamen en gestadigen vooruitgang; en de vorming van zulk een ministerie zoude haar ontslaan van de moeite om onverpoosd te strijden tegen eene staatkunde die het land ten ondergang leidde."

— Een der Parijsche ministeriele bladen, *le Pays*, behelst in zijn nommer van den 5den dezer een artikel over Belgie, hetwelk, voor zoover het in de daad de denkwijze van het Fransche ministerie doet kennen, bewijst dat bij hetzelve nog andere grieven tegen Belgie bestaan dan de handelsgeschillen. Het artikel is door een der geachtste regeringsgezinde dagbladschrijvers (den heer de la Gueronnière) onderteekend en behelst hoofdzakelijk het volgende: » Terwijl elke partij in Frankrijk de verdenking van medepligtigheid aan eene snoode wandaad van zich weert, zijn er buiten 's lands die zich schaamteloos als de medepligtigen doen kennen. Ja, met eigen oogen hebben wij het gezien, in vuile schotschriften, welke de Belgische pers in de wereld zendt, wordt moord als eene deugd en moordenaren als helden verheerlijkt! Nogmaals moeten wij protesteren tegen een zoo ondragelijk misbruik van de onbeperkte vrijheid, welke eigenlijk niets anders is dan de struikrooverij zonder perken; wij protesteren in den naam der burgermaatschappij en der beschaving, in den naam van het volkenregt hetwelk geschonden, van Frankrijk hetwelk gelasterd, van Belgie zelf hetwelk op de bedenkelijkste wijze verdacht gemaakt wordt.

» Belgie en zijne regering blozen gewis over de snoodheid dergenen die, over de grenzen heen, de medepligtige hand reiken aan de makers van het helsche moordtuig van Marseille. Maar men vraagt zich zelf met bevreemding af, of er eene staatkunde, eene wetgeving is, die de openlijke aanzetting tot misdrijf veroorloven, eene vrijheid, eene verdraagzaamheid die aan moordenaren regt toekennen en gelegenheid laten om hunne dolken te wetten? Neen, dat is geene verdraagzaamheid, geene vrijheid! Er is geene staatsinrigting die belet zulke ongeregtigheden te stuiten, die verschoont wat door het geweten en de natuur worden gewraakt. Is er in de daad eene wet die bescherming verleent aan de medepligtigen dergenen die met dolksteken Frankrijks lot bepalen en met geweerschoten den wil van een groot volk tegenhouden wilden is er een gouvernement hetwelk zich aan zoodanig eene wet onderwerpt,' dat zij dan althans door de publieke opinie worden geschandmerkt!

» Wij hebben Belgie lief; wij zien in dat land Frankrijk zelf onder een anderen naam. Wij beklagen het meer dan wij het beschuldigen. Wij beklagen het, omdat het niet kan of niet weet te beletten dat van zijne staatsinstellingen zulk een gebruik wordt gemaakt. Wij beklagen het, dat het de magt of den wil niet heeft om allen die onder zijne wetten leven, te verpligten tot eerbiediging der eeuwige wetten waaraan elk volk en elke regering moet gehoorzamen.

» De Belgische kamers komen weldra weder bijeen, na verdaagd te zijn geworden ten gevolge eener krisis die groote verandering in de gesteldheid van dat land kan te weeg brengen. Wij hopen dat zij ernstig zullen overwegen en bevroeden, wat zij voor de eer, de veiligheid, de toekomst van Belgie hebben te doen. Wij hopen dat zij de vrijheid die uit de Belgische constitutie voortvloeit, zullen binden aan de voorschriften der zedewet; dat zij het Belgische gouvernement in staat zullen stellen om te beletten dat wraakzucht als eene deugd en moord als een regt worden gepredikt. Wij hopen dit vooral voor Belgie zelf, welks belang en pligt het is."

Wat eigenlijk aanleiding tot deze hevige en dreigende klagte heeft gegeven, blijkt nog niet.

DUITSCHLAND.

Het in München vastgestelde antwoord op de Pruissische verklaring van 30 Augustus is den 29sten September aan den Pruissischen commissaris en voorzitter der conferentie toegezonden bij de volgende nota:

» De ondergeteekenden, gevolmagtigden der regeringen van Beijeren, Saksen, Wurtemberg, Keurhessen, groothertogdom Hessen en Nassau hebben, door tusschenkomst van den Beijerschen gevolmagtigde, op gisteren den heer von Pommer-Esche, als voorzitter der conferentie doen verzoeken om eene zitting der conferentie te beleggen, ten einde het antwoord op de verklaring der Pruissische regering van 30 Augustus jl. te overhandigen. Daarop is hun, door het heden morgen aan den Beijerschen gevolmagtigde geworden schrijven van den 28sten dezer de mededeeling gedaan, dat hij zich, uit aanmerking der in afschrift overgelegde depêche van den 27sten dezer, buiten staat zag, de verlangde zitting der conferentie te beleggen. Uit den inhoud der bedoelde depêche hebben de ondergeteekenden ontwaard, dat de Pruissische regering, nadat tot den 15den der loopende maand het in de verklaring van 30 Augustus verlangde toestemmende antwoord nog niet ontvangen was, zich bewogen heeft gevonden, de onderhandelingen met de gezamenlijke regeringen der Tolvereeniging niet voort te zetten, en de aan de ondergeteekenden gedane mededeeling laat geen twijfel toe, dat mitsdien de tot dusver gevoerde onderhandelingen der conferentie door de Pruissische regering afgebroken zijn en dat de ondergeteekenden bij gevolg hunne zending als afgeloopen moeten beschouwen. Terwijl zij innig betreuren dat de conferentie zoo doende afgebroken is nog voor dat het den weg der toenadering vervolgende antwoord van hunne regeringen op de verklaring van 30 Augustus in dezelve heeft kunnen ingediend worden, kunnen zij tevens de aanmerking niet achterwege laten, dat hunne regeringen uit de woorden dier verklaring geenszins het voornemen hebben kunnen afleiden, om, wanneer het antwoord langer dan tot het gewenschte tijdstip mogt uitblijven, terstond tot het afbreken der conferentie over te gaan, noch ook, met het oog op de wederzijdsche stelling der regeringen, dat voornemen mogten veronderstellen.

» Daar het overigens voor de Pruissische regering van belang zou kunnen wezen, kennis te erlangen van de bedoelingen welke de regeringen der ondergeteekenden gehad hebben, zoo hebben zij de eer, de verklaring, welke zij gelast waren in de zitting der conferentie in te dienen, hierbij ter kennisneming aan den Pruissischen gevolmagtigde mede te deelen, en voegen daarbij de vernieuwde verzekering hunner bijzondere hoogachting." Berlijn, 29 September."

De Badensche gevolmagtigde heeft deze nota niet mede-onderteekend.

— Volgens een voorloopig berigt uit Darmstadt van eergisteren, heeft de Hessische Tweede Kamer in eene op dien dag gehouden zitting, waarin de ministers niet tegenwoordig waren, de vroeger door eenige leden gedane voorstellen, daartoe strekkende dat zij zich voor het behoud der Tolvereeniging zoude verklaren, aangenomen.

— Z. M. de Keizer van Oostenrijk heeft Weenen den 1sten dezer verlaten en de voorgenomen reis naar Croatie aanvaard.

— Even als het Pruissische leger, zullen ook het Oostenrijksche en het Hannoversche leger, wegens het overlijden van den Hertog van Wellington, gedurende eenige dagen den rouw aannemen.

ENGELAND.

De Londensche bladen van den 4den dezer berigten dat den 14den dezer of omstreeks dien tijd te Londen eene vergadering van den ministerraad zal gehouden worden om te bepalen wanneer de parlementszitting zal worden geopend. Het ministerie had, gelijk men weet, besloten in de tweede week der aanstaande maand November het Parlement te doen bijeenkomen; maar het wordt waarschijnlijk geacht dat dit tijdstip zal worden vervroegd, ten einde de plegtige ter-aarde-bestelling van het lijk des Hertogs van Wellington, tot welke het ministerie de toestemming des Parlements vragen wil, niet nog langer te vertragen.

In de ministeriele Londensche bladen leest men het volgende: » Als een blijk van eerbied voor de nagedachtenis van den Hertog van Wellington, op wiens sterfdag het nieuwe stoomoorlogsschip, de schroef-driedekker *Windsor-Castle*, van stapel liep, is de naam van dit schip veranderd: het is onder den naam van *de Hertog van Wellington* op de lijst der Engelsche oorlogsvloot gebragt. De twee grootste schroefstoomschepen die nu in eenige oorlogsvloot ter wereld bestaan, behooren tot de Fransche en tot de Engelsche vloot. Frankrijk heeft het zijne *Napoleon* genoemd: de naam van zijn grooten mededinger wordt thans over de baren gevoerd door het grootste oorlogsschip, dat ooit gebouwd is, en hetwelk op eenmaal meer dan vier duizend pond metaal uit zijne vuurmonden zal braken. Zoodanige schepen verdienen beter dan de heeren Hume, Cobden of Bright, den naam van leden van het Vredes-Genootschap. De *Hertog van Wellington* ligt nog te Pembroke maar moet naar Portsmouth gebragt en aldaar zoo spoedig mogelijk voor de werkelijke zeedienst uitgerust worden."

— Uit eene officiele opgave betreffende de van Liverpool uitgezeilde landverhuizers blijkt, dat het aantal schepen die door de staatscommissie voor de landverhuizing, gedurende de afgeloopen maand zijn uitgezonden, niet minder dan twee en zestig bedraagt, en dat aan boord daarvan 23,280 personen ingescheept zijn, allen naar Australie bestemd.

— In een vorig nommer is het oordeel van een liberaal Protestantsch blad, de Londensche *Times*, medegedeeld over de mislukte poging die de Britsche regering schijnt gedaan te hebben om met den Pauselijken Stoel een concordaat of eene dergelijke overeenkomst te sluiten. Een van de organen der ultramontaansche partij in Ierland, de *Tablet*, ziet in die poging een blijk van radeloosheid der regering en stelt hare mislukking voor als eene gelukkige en noodwendig te verwachten uitkomst. » De kracht, zegt het blad, die de jongste verkiezingen aan het Iersche volk hebben gegeven, de magt die dat volk niet uit oproer of geweld maar uit de door zijne verdrukkers zelven gemaakte wet heeft ontleend, heeft de regering een uiterst middel doen aangrijpen; al de magten dezer wereld te vergeefs hebbende te werk gesteld om Ierland in slavernij te houden, wil zij daartoe nu de hemelsche magt der Kerk te baat nemen; doch deze laat zich niet als werktuig tot snoode verdrukking gebruiken."

EGYPTE.

In het Parijsche *Journal des Débats* leest men het volgende: » Wij ontvangen berigten uit Alexandrie van den 23 September jl. De Egyptische regering had aan de aldaar gevestigde consuls-generaal eene circulaire doen toekomen, die bij den Europeschen handel groot misnoegen had gebaard. Deze aanschrijving is van den 16den September en houdt hoofdzakelijk in dat, daar de graanprijzen te Kaïro veel hooger waren dan op de markt van Alexandrie, waar de handel groote hoeveelheden graan tot verzending naar het buitenland deed aanvoeren, de Onderkoning in zijne vaderlijke bezorgdheid voor de inwoners zijner hoofdstad, bepaald heeft dat voortaan alle met graan uit Opper-Egypte komende schuiten te Boulaq zullen worden aangehouden en gelost, zullende de eigenaren der ladingen, hetzij Europeanen of inboorlingen, verpligt zijn ze aldaar voor het dagelijksche verbruik te verkoopen. De circulaire voegt er bij, dat deze maatregel zeker door de consuls eenstemmig zal worden gebillijkt, en de regering vraagt hunne medewerking om de strikte uitvoering te verzekeren.

» Zoodra men daarvan te Alexandrie kennis kreeg, gingen van alle zijden klagten op. Immers de omtrent den oogst in Europa ontvangen berigten, welke dien misschien al te ongunstig voorstelden, hadden te Alexandrie een levendigen omzet te weeg gebragt: deze handelsplaats had in 1851 reeds meer dan een millioen ardebs graan (nagenoeg 1,550,000 Nederlandsche mudden) uitgevoerd; de handel had zich tot aanzienlijke leveringen in Europa verbonden en een groot aantal schepen aangenomen om daaraan onverwijld te voldoen. Wierd in zulk eenen staat van zaken de onverwachts door de Egyptische regering genomen maatregel doorgezet, dan zou de handel van Alexandrie groote schade lijden; de consuls-generaal vereenigden zich dan ook dadelijk, om de intrekking van denzelve te bewerken.

» De Egyptische regering heeft ongetwijfeld het regt, den graanuitvoer te verbieden, wanneer zij het voor het algemeen belang noodig acht. Maar dit schijnt hier het geval niet te zijn. Wel verre van den graanuitvoer te beletten, heeft de regering op den eigen dag waarop de bovengemelde circulaire te Alexandrie ontvangen is, 12,000 ardebs graan verkocht tegen den hoogen prijs, waartoe het graan gestegen was zoodra de nieuwe maatregel algemeen bekend werd. Dit feit alleen is genoegzaam om te bewijzen dat er geen vrees bestaat voor schaarschheid van voedselstoffen in Egypte; en men weet ook dat de oogst er zeer gunstig is uitgevallen. Ook behoefde de regering tot zulk eenen maatregel hare toevlugt niet te nemen, zoo zij ten doel had Kaïro voor gebrek te bewaren: want zij heeft buitendien reeds de vrije beschikking over vier vijfde gedeelten van den oogst des lands, en kan daarmede Kaïro ruim voorzien. Doch dit doet zij niet: de graanschuiten der regering ontschepen te Boulaq geen enkel ardeb koren; zij gaan alle naar Alexandrie, en daar wordt hare lading in de regerings-magazijnen opgeslagen om op het gunstigste tijdstip voor den uitvoer naar buiten 's lands te worden verkocht. Klaarblijkelijk is de nieuwe maatregel niets anders

dat eene poging om zich van de graanmarkt meester te maken, een kwalijk bedekt monopolie, eene schending van de letter en den geest van het laatstelijk tusschen de Porte en de Europesche mogendheden gesloten handelsverdrag, waarbij de vrijheid van koopen en verkoopen in het geheele Turksche rijk gewaarborgd en uitdrukkelijk bepaald is dat in geen geval, onder geen vorm of voorwendsel, eenig monopolie zal mogen worden hersteld."

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

UITTREKSELS UIT DE VERSLAGEN aangaande den toestand der onderscheiden provincien over het jaar 1851, door de Gedeputeerde Staten aan de Staten hunner provincie in de gewone Zomervergadering dezes jaars, volgens art. 162 der wet van 6 Julij 1850 (Staatsblad no. 39), ingediend.

(Vervolg; — zie ons vorig nommer.)

XVI. HANDEL EN SCHEEPVAART.

In *Noordbrabant* is de handel op de weekmarkten vrij levendig. De kermissen hebben er in de groote gemeenten veel van haren vroegeren luister verloren en zijn in de kleine zeer onbeduidend. De beestenmarkten zijn in de provincie sedert eenigen tijd, zeer vermenigvuldigd; in sommige gemeenten, waar zij nieuwelings zijn ingevoerd, kunnen zij als gevestigd beschouwd worden. Onder de paarden- en beestenmarkten zijn verscheidene die door vreemde kooplieden druk worden bezocht. Op de linnenmarkten van 's Hertogenbosch en van Tilburg worden aanzienlijke partijen linnens aangebragt en verkocht.

De binnenlandsche handel die in Noordbrabant gedreven wordt, bestaat deels in het vertier binnen de provincie en anderdeels in verzendingen naar andere provincien des Rijks. De verzendingen naar het binnenland zijn in eenige opzigten van veel belang; dit geldt vooral van magere runderen, vette kalveren, boter, eijeren, gevogelte, wild, schors, hout, rijsmaterialen, hooi, lederwerk, gemaakte schoenen, en gemanufactureerde goederen. Wederkeerig ontvangt Noordbrabant uit andere provincien, inzonderheid uit Zuid- en Noordholland, voortbrengselen der Nederlandsche bezittingen in Oost- en West-Indie, tabak, Fransche en andere vreemde wijnen, gedistilleerde wateren enz.

Omtrent den buitenlandschen handel vermeldt het Noordbrabantsche verslag het volgende:

„De uitvoer van paarden en vee naar Belgie en Pruissen is vrij aanzienlijk. Te Eindhoven maakt de uitvoer van tabaksbladen, karotten en snuif een voornamen handelstak uit. Van Breda worden, onder meer artikelen, naar Belgie en naar de Oost- en West-Indische bezittingen uitgevoerd: tapijten, koehaar, garens, galonwerken, piano's, hoeden, wasdoek, drukwerken, papiersoorten en cigaren, van welk laatste artikel mede naar Oostenrijk, Zwitserland en Napels wordt bestemd. Uit de gemeenten Oss, Veghel en Asten wordt eene aanzienlijke hoeveelheid boter naar Engeland, Portugal en naar Oost-Indie verzonden; uit Raamsdonk en andere gemeenten naar Belgie hooi, biezen en hoepels; uit Tilburg zijn naar Oost-Indie verzonden 2058 stukken fijn laken, en naar Belgie 312 stukken baai, duffel en vries. Uit de klokkengieterij te Aarle-Rixtel heeft veel verzending naar het buitenland plaats. Uit Helmond worden gekleurde geweven katoenen lijnwaden naar Oost-Indie verzonden. Daarentegen worden uit het buitenland in de provincie ingevoerd: uit Belgie en Frankrijk, drukwerken en papiersoorten, zijden, katoenen en wollen stoffen, bieren, kalk, steenkolen, arduinsteen, marmer, stearine, wijnen en eetbare oliën; uit Zuid-Amerika drooge huiden; uit Engeland en Pruissen steenkolen, alsmede zout uit eerstgemeld Rijk.

Aangaande de binnenlandsche scheepvaart, behelst het Noordbrabantsch verslag eene onvolledige opgave van het aantal en den tonneninhoud der niet tot de openbare vervoermiddelen behoorende schepen in eenige gemeenten: Waspik telt 72 schepen van 5413 ton; 'sGravenmoer 41 schepen van 1703 ton; Rozendaal 36 van 1608 ton: Raamsdonk 23 van 1213 ton; benevens 58 schepen, elk van 3 tot 8 ton; Zevenbergen 30 van 1205 ton; Werkendam 36 schepen van 10 tot 96 ton elk. Een voor de buitenlandsche vaart bestemd schip wordt vermeld, zijnde een onder de opgegeven schepen van Zevenbergen behoorend tjalkschip van 92 ton, bestemd voor buitenlandsche reizen, vooral op Engeland en de Oostzee. Scheepstimmerwerven bestaan er 16 in de provincie.

Volgens het verslag van *Gelderland* werd over het algemeen in den toestand van den kleinhandel vooruitgang opgemerkt. De markten van granen, runderen, schapen en paarden werden druk bezocht, hoezeer de pogingen om uitbreiding aan de paardenmarkten te Zutphen te geven, geen gunstig gevolg hebben gehad. De uitvoer uit de grootere steden naar kleinere en naar dorpen, van koloniale waren en manufacturen, wordt opgegeven toe te nemen. Op vele, zoowel grootere als kleine plaatsen, worden de winkels vergroot en verfraaid, waarin men een blijk van vooruitgang der nering ziet.

De buitenlandsche handel bepaalt zich in Gelderland bijna uitsluitend tot den expeditiehandel. Voor rekening van Geldersche kooplieden en fabrikanten werden uit Pruissen, Belgie, Frankrijk en Engeland ingevoerd ijzer, staal en zink, steenkolen en steenkolengruis, straat-, molen-, tuf- en zinksteenen, leijen, kramerijen, manufacturen van katoen en wol, katoenen garens, wijnen en minerale wateren. De uitvoer naar Pruissen bestond in koffij, tabak, rijst en slagtvee. Naar Belgie en Frankrijk het laatste product en paarden, doch minder dan voorheen.

Een onvolledige staat der niet tot de openbare vervoermiddelen behoorende schepen die in Gelderland gebezigd worden voor de binnenlandsche scheepvaart, telt 445 vaartuigen van 15,465 ton scheepsruimte.

In *Zuidholland* ondervond de binnenlandsche handel een vrij levendig vertier, hetgeen mede aan de matige prijzen der levensmiddelen wordt toegeschreven; en de kleinhandel is er in 1851 over het algemeen zeer bloeijend geweest. „De toenemende bevolking in de belangrijkste gemeenten — zegt het verslag — maakt de behoeften steeds grooter en bevordert den kleinhandel die den vlijtigen koopman redelijke winsten oplevert. De groote concurrentie echter in het vak van winkelneringen, veroorzaakte dat de uitkomst voor elken kleinhandelaar niet even voordeelig is geweest, maar de bevolking heeft de voordeelen van die concurrentie genoten."

Volgens een verslag der kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam, kon de toestand van den buitenlandschen handel over het algemeen, in 1851 als niet voordeelig worden beschouwd, hetgeen echter niet aan redenen van plaatselijken aard was toe te schrijven, maar aan een vrij algemeenen achteruitgang van de prijzen der meeste artikelen van den groothandel, waardoor de omvang der transactien werd beperkt, en vele ondernemingen met verlies zijn geëindigd. Zoodanige achteruitgang der prijzen, die reeds in 1850 plaats had, ofschoon destijds in mindere mate en minder algemeen, is, zoo als de Rotterdamsche kamer van koophandel zegt, een in de handelswereld bijna regelmatig terugkeerend verschijnsel, dat tot geene gegronde bezorgdheid voor de toekomst behoeft aanleiding te geven. Andere omstandigheden, en vooral de meer rustige toestand van Europa, hebben den regelmatigen afzet van sommige goederen bevorderd, en het gebrek aan speculatie eenigermate vergoed; zoodat de voor Rotterdam zeer belangrijke tusschen- en doorvoer-handel vrij levendig was en met voordeel werd gedreven; hetgeen inzonderheid een gunstigen invloed had op den toestand der mindere klasse, die grootendeels van den handel afhankelijk is.

Omtrent de binnenlandsche scheepvaart van Zuidholland wordt medegedeeld, dat het aantal schepen, die niet tot de dienst der openbare middelen van vervoer behooren, voor zooveel de gemeentebesturen zulks hebben opgegeven, in 1851 bedroeg 3488, hebbende gezamenlijk eenen inhoud van 67,308 tonnen.

Te Rotterdam waren in het afgeloopen jaar elf stoom-sleepdiensten gevestigd, en te Dordrecht eene.

Een staat der buitenlandsche scheepvaart van Zuidholland over 1851, telt 2514 ingeklaarde schepen van 481,970 tonnen-inhoud, en 2756 uitgeklaarde schepen van 564,034 tonnen.

Te Rotterdam kon de toestand der scheepstimmerwerven niet zeer gunstig worden genoemd, vermits de ijver voor het bouwen door de lage vrachten tegengewerkt werd; zoodat zij voornamelijk in herstellingen werk vinden moesten. Te Schiedam daarentegen hebben de werven voortdurend in een bloeijenden staat verkeerd. Te Dordrecht zijn zij op dezelfde hoogte als in 1850 gebleven. Op de overige werven aan de rivieren in Zuidholland heeft, over het algemeen, veel bedrijvigheid geheerscht, zoodat haar toestand als vrij voldoende kon worden beschouwd.

In Zuidholland zijn 162 scheepstimmerwerven; er stonden op 1 Januarij 1851 91 schepen op stapel en zijn in den loop van dat jaar 146 op stapel gezet, terwijl 157 te water gelaten werden; een aantal van minstens 1549 arbeiders zijn er te werk gesteld. Onder deze werven zijn 34 voor de buitenlandsche scheepvaart, die den 1sten Januarij 1851 31 schepen op stapel hadden, en in den loop des jaars 27 op stapel zetteden en 28 te water lieten, terwijl zij minstens 1021 arbeiders bezig hielden.

In *Noordholland* gaf over het algemeen in 1851 de toestand van den kleinhandel en de winkelnering op groote plaatsen geen reden tot klagen; doch ten platten lande was hij minder gunstig, vooral ten gevolge der groote concurrentie: zoo waren in 1851 in de gemeente Wormerveer niet minder dan 81 winkels, groote en kleine, waarvan volgens de opgave van het gemeentebestuur slechts 12 een genoegzaam bestaan opleverden; daarbij komt dat de plattelandsbewoners zich thans vele benoodigdheden uit naburige groote gemeenten aanschaffen, en dat het aantal reizende kooplieden die op kleine plaatsen hunne goederen komen rondventen, dagelijks toeneemt. Volgens de opgaven van het gemeentebestuur van Amsterdam, verkeerde de zoogenaamde tweedehands-handel aldaar in een kwijnenden toestand, doordat het meer en meer gewoonte bij de verbruikers werd zich regtstreeks bij de producenten te voorzien, terwijl een aantal agenten van buitenlandsche huizen Amsterdam en de provincien doorreisden, en de uitbreiding der stoomvaart op Engeland medebragt dat alle goederen van daar tot in zeer kleine hoeveelheden getrokken werden. Te Haarlem verkeerde de binnenlandsche handel in een toestand van vooruitgang, en begon de vroegere kwijning van denzelve allengs voor meerdere levendigheid plaats te maken. Te Alkmaar is de binnenlandsche handel nog niet weêr wat hij er was vóór het bestaan van het Noordhollandsch kanaal, hetwelk de plattelandsbewoners in staat stelt om vele goederen gemakkelijk uit de eerste hand te verkrijgen. Te Zaandam blijft de weekmarkt voor vee, vruchten, groenten enz. onbeduidend, doch de handel in granen en zaden is er sedert den opbouw eener korenbeurs levendiger.

Omtrent den toestand van den buitenlandschen handel van Amsterdam in het algemeen, wordt door het gemeente-bestuur dier stad gemeld, dat de gunstige verwachting, waarmede het afgeloopen jaar voor den handel geopend werd, zich bijna in geen opzigt heeft verwezenlijkt; dat de invoer-handel, onder dalende prijzen van de voornaamste artikelen, voortdurend in eene lustelooze stemming heeft verkeerd; dat, met uitzondering van sommige voedingsmiddelen, ook de uitvoer naar buiten 's lands niet de gewenschte levendigheid heeft vertoond, en dat eindelijk de scheepvrachten het geheele jaar door op een zeer laag standpunt zijn gebleven. Uit dezen zamenloop van omstandigheden was, in schier alle takken van handel en nijverheid, eene ontmoediging ontstaan, waarvan de grens nog niet met eenige zekerheid kon worden aangewezen. Zonder de vermoedelijke oorzaken na te gaan van den gedrukten toestand des handels, acht het gemeentebestuur de bovenstaande feiten voldoende, om de behoefte aan te toonen tot het nemen van krachtige maatregelen, welke Amsterdam in staat zouden kunnen stellen, om de mededinging met meer gunstig gelegen handelsplaatsen op den duur vol te houden.

De aanvoer van goederen langs den Rhijn te Amsterdam is in 1851, in vergelijking met het jaar 1850, met ongeveer 783 last toegenomen, niettegenstaande de aanvoer van granen ongeveer 3721 last minder dan in 1850 bedroeg; de vermeerdering is vooral aan steenkolen en trassteen toe te schrijven. De uitvoer van Amsterdam langs den Rhijn heeft in 1851 in het geheel 7508 last meer bedragen dan in 1850: aan granen is meer uitgevoerd 5571 last, aan zaden 959 last, aan stukgoederen 978 last.

Te Zaandam verkeerde de buitenlandsche handel in gunstigen toestand; de toevoeren uit zee zijn er in de laatste jaren aanzienlijk toegenomen, zijnde onder het kantoor Zaandam in 1851 gelost 7997 last granen en zaden, die over zee aangebragt waren; op het eind des jaars waren, behalve den in de fabrieken aanwezigen voorraad, aan de Zaan 10,538 last granen en zaden gezolderd. De overige Zaanlandsche gemeenten deelden in dezen gunstigen toestand van Zaandam. De gelegenheid tot zeehandel is voor deze streek in de laatste jaren aanmerkelijk verbeterd door de verbinding van de Zaan met het Noordhollandsch Kanaal. In den buitenlandschen houthandel van Edam en Purmerend is in 1851, voor zooveel uit het verslag blijkt, geene aanmerkelijke verandering gekomen, doch de van daar met het buitenland gedreven wordende kaashandel leed door de lage prijzen op de vreemde markt, inzonderheid in Engeland: welke prijsvermindering een gevolg van de groote aanvoeren van Noord-Amerikaansche kaas schijnt te zijn. Te Haarlem begint zich sedert eenige jaren ook eenige handel met het buitenland te ontwikkelen, zoodat dan ook reeds in die gemeente eene scheepsreederij is kunnen opgerigt worden.

Volgens de opgaven der gemeentebesturen (waarvan echter de juistheid min of meer betwijfeld schijnt te worden) werden in 1851 in Noordholland voor de binnenlandsche scheepvaart (de dienst der openbare middelen daaronder niet begrepen) 1061 schepen gebezigd van 37,905 ton inhoud, behalve een aantal kleine open vaartuigen te Amsterdam en te Zaandam. Van het gemeld aantal schepen behoorden 645 in de steden en 416 ten platten lande te huis.

Het aantal stoomsleepdiensten waarvan de reederij of de administratie in Noordholland gevestigd is, bepaalt zich tot drie: de stoomsleepdienst aan het Nieuwe Diep, die op het IJ en die tusschen Gouda en Antwerpen.

Werven voor de binnenlandsche scheepvaart (dat is die welke niet of alleen bij uitzondering zeeschepen bouwen) zijn er in Noordholland 65; daarvan zijn 18 te Amsterdam, welke bijna alleen van het herstellen van schepen bestaan. Te Edam is eene werf waarop in den laatsten tijd de aanbouw van kleine schepen niet onbeduidend was; de overige zijn meestal van zeer geringen omvang, hoofdzakelijk tot reparatiewerk ingerigt, en vele in bloeijenden, andere in kwijnenden staat.

Te Amsterdam zijn in 1851 ingeklaard 1863 zeeschepen (957 Nederlandsche en 906 vreemde), metende te zamen 330,528 ton, dat is 14,572 ton minder dan in 1850. In al de havens van Noordholland te zamen zijn in 1851 ingeklaard 2288 zeeschepen (1138 Nederlandsche en 1150 vreemde), van 405,443 ton inhoud, dat is 9211 minder dan in 1850.

Uitgeklaard zijn in 1851 uit Amsterdam 1926 zeeschepen (1030 Nederlandsche en 896 vreemde), te zamen 348,220 ton inhoudende, dat is 11,805 ton meer dan in 1850. Uit al de havens der provincie zijn te zamen genomen 2181 zeeschepen (1116 Nederlandsche en 1065 vreemde) uitgeklaard, van 398,313 ton inhoud, dat is 8692 ton meer dan in 1850.

Het aantal der uitsluitend of voornamelijk voor de buitenlandsche scheepvaart bestemde werven bedroeg in Noordholland 29, waarvan 21 te Amsterdam (2 meer dan in 1850) en de overige te Medemblik, Monnikkendam, Muiden en Nieuwendam. Op die werven zijn in 1851 van stapel gelaten: te Amsterdam 8 barken en 2 brikken; te Medemblik 1 tjalk van 100 ton; te Monnikkendam 2 schooners van 56 en 68 last; te Muiden 1 schooner, 4 tjalken en 6 botters; te Nieuwendam 1 bark van 177 en 2 schooners van 127 en 82 last; buitendien is een ijzeren schooner te Amsterdam te water gelaten, zijnde het eerste aldaar vervaardigde ijzeren zeeschip. Met het eind van 1851 waren op de onderscheidene werven voor de buitenlandsche scheepvaart 18 schepen in aanbouw. De werven te Medemblik, Monnikkendam, Muiden en Nieuwendam worden gezegd in staat van vooruitgang te verkeeren. De drie drijvende drooge dokken te Amsterdam beantwoorden bij voortduring aan het doel; in 1851 is daarvan gebruik gemaakt door 147 schepen.

In *Zeeland* is de toestand van den binnenlandschen handel in 1851 dezelfde gebleven. De handel in koloniale waren was lusteloos. De graanhandel was mede niet zeer levendig; de verschepingen naar het buitenland waren niet zeer beduidend ten gevolge der lage graanprijzen op buitenlandsche markten. De winkelneringen bleven gedrukt, hetgeen zoowel aan de hooge lasten en de vele mededinging wordt toegeschreven, als aan het uitpakken en uitventen door vreemde kramers en kooplieden.

Omtrent de binnenlandsche scheepvaart behelst het Zeeuwsche verslag niets; omtrent de buitenlandsche scheepvaart vermeldt het, dat in de havens van Middelburg, Vlissingen en Zierikzee 79 zeeschepen in- en 78 uitgeklaard en 111 rivierschepen ingeklaard zijn. In de havens van Veere en Brouwershaven heeft in 1851 geen in- of uitvoer plaats gehad, en zijn ook geene voor die havens bestemde schepen uit zee of uit Belgie aangekomen. Van de scheepstimmerwerf te Middelburg zijn in 1851 een kof en een bark, van die te Zierikzee een brik en een bark van stapel geloopen; op de eerste is een schoener, op de laatste een bark in bouw gesteld.

In de provincie *Utrecht* zijn de veemarkten over het algemeen druk bezocht geworden. De toestand van den kleinhandel wordt in het verslag gezegd gunstig te zijn, maar ten platten lande weinig vermeldenswaardigs op te leveren. In de stad Utrecht zijn in 1851 binnengeloopen en gelost 1709 schepen, inhoudende 82,080 ton. De Vaartsche Rhijn is in 1851 bevaren door 6874 schepen, inhoudende 365,459 ton, de vaste beurtschepen hieronder niet begrepen.

In *Friesland* kon de toestand van den binnenlandschen handel, wegens de groote concurrentie, niet gunstig genoemd worden: hoewel hier en daar niet achteruitgaande, was hij over het algemeen min of meer gedrukt en kwijnende. Op de gewone weekmarkten, inzonderheid op die te Leeuwarden en Sneek, had intusschen een belangrijke omzet plaats in granen, boter en vee.

Omtrent den buitenlandschen handel zegt het Friesche verslag dat, terwijl sommige artikelen een meer dan gewonen aftrek hadden, de uitvoer van zout en aardappelen, die ook reeds in de laatste jaren uit natuurlijke oorzaken veelal niet was toegenomen, niet aanzienlijk kon genoemd worden; dat de meeste in- en uitvoeren wederom te Harlingen plaats hadden, terwijl daarop Dokkum en Ee, Workum, Makkum, Lemmer en eindelijk Hollum op Ameland volgden; en dat in het algemeen de handel in 1851, uitgezonderd enkele artikelen, niet zeer gunstig geweest is. Van het voornaamste invoer-artikel, hout, was de aanvoer weder zeer belangrijk, en hoewel de bedongen prijzen, even als de scheepsvrachten, laag waren, was het debiet vrij goed. Van hennip en teer is meer, van potasch iets minder dan in 1850 aangevoerd; wordende het verbruik van de Russische potasch meer en meer verdrongen zoowel door de Amerikaansche, die in Friesland niet regtstreeks is aangevoerd, als door de soda, waarvan in 1851 42,343 p. uit Engeland aangebragt werd. De ingevoerde rogge vond koopers; ook de ingevoerde boekweit is verkocht, meerendeels tot voldoende prijzen. Klaphout en staven werden weder in belangrijke hoeveelheid ingevoerd en vonden voor binnenlandsch verbruik regelmatigen aftrek. De invoer van gesmolten koe- en ossesmeer uit Londen voor binnenlandsche consumtie, nam weder toe. Rijst werd veel meer aangevoerd dan in 1850. De invoer van krijt bleef zeer beperkt, een gevolg der afnemende zeilscheepvaart op Londen.

Omtrent den uitvoer der provincie Friesland behelst het verslag de volgende opgaven en opmerkingen:

„ De boter is en blijft het voornaamste artikel van uitvoer. Uit de haven van Harlingen werden niet minder dan 9,974,351 p. verzonden (het verslag van het vorige jaar behelst de opgave van den uitvoer van boter, die een millioen vierde vaten te hoog was); een gedeelte daarvan was echter afkomstig uit de provincien Overijssel en Groningen; de overdrevene mededinging deed nogtans voor de handelaren de uitkomsten minder gunstig zijn, dan in 1850. De kaas, inzonderheid de Friesche kanterkaas, vond geregelden aftrek naar Engeland. Onvoldoende qualiteit van het gewas van het vlas, een slechte oogst in 1850, en te hoog opgevoerde prijzen in het begin des jaars, hebben den handel daarin, bij teruggaande prijzen, doen kwijnen, zoodat dit artikel voor den handelaar weinig of geene winsten zal hebben opgeleverd. Ook de prijs van het snuit van het vlas, over het vorige jaar, konde zich niet staande houden. De handel in cichorei-wortelen was weder vrij belangrijk; de speculatie-geest daarin werd opgewekt, vermits, zoowel in deze provincie als in Duitschland de oogst gering was. De hoeveelheid naar Londen uitgevoerde raapolie was iets meer dan in 1850; zij was meerendeels afkomstig uit de provincie Groningen. De uitvoer naar Londen van gezouten en gedroogd spek, geheel het product van de provincie Overijssel, neemt zeer sterk toe, zóó zelfs, dat de in 1851 uitgevoerde hoeveelheid bijna het dubbele bedroeg van die over het vorige jaar. In den uitvoer van hammen vond nogtans aanzienlijke vermindering plaats. De uitvoer van aardappelen was hoogst gering en bedroeg te Harlingen slechts 36 mud, tegen ruim 10,000 mud in 1850, welk groot verschil moet worden toegeschreven zoo aan de onvoldoende qualiteit, als aan den hoogen prijs van deze aardvrucht. Van granen is aanzienlijk minder uitgevoerd dan in 1850, hetgeen moet worden toegeschreven aan den min gunstigen oogst, zoowel wat hoeveelheid als hoedanigheid betreft, en aan het weinig vertier en de lage prijzen in Engeland; onder deze omstandigheden waren de uitkomsten voor den handelaar niet bevredigend. De uitvoer van zaden bleef op beperkte schaal voortduren; de cultuur van rood en wit klaverzaad is, in de laatste jaren, in Frankrijk en Duitschland zeer sterk toegenomen en het gewas uit die landen is, over het algemeen, verre boven het Friesche te verkiezen. De vraag naar Friesche scheerwol was in 1851 aanvankelijk van weinig beteekenis, doch gedurende den scheertijd werd zij, voor rekening van eenige binnenlandsche handelaren, opgekocht tot een lagen prijs, welke evenwel voor de Fransche kammerijen nog te hoog was. Eerst na de politieke gebeurtenissen in Frankrijk in December 1851 (waardoor meer vertrouwen in den stand van zaken en meer bedrijvigheid in de fabrieken aldaar ontstonden) werd sterke vraag naar dit artikel bespeurd, zoo zelfs, dat in de maand December genoegzaam alle partijen tot iets beter prijzen werden opgeruimd. De hoedanigheid van dit product was zeer goed en gezond, de hoeveelheid minder dan in 1850. Van koolzaad werd minder dan in 1850 uitgevoerd, hetgeen moet worden toegeschreven eensdeels aan den min gunstigen oogst van dit gewas, anderdeels aan de groote behoefte bij de in de provincie aanwezige olieslagerijen; van lijnzaad kan hetzelfde gezegd worden. Hoewel de landerijen eene zeer slechte opbrengst van tarwe leverden, was de qualiteit echter puik, zoodat de aanwezige voorraad, òf ter speculatie, òf tot gebruik, gereedelijk werd opgekocht en de mindere soorten voor de stijfselmakerijen te Zaandam en elders werden opgeruimd. Daar de opbrengst van rogge gering was, bepaalde de handel zich geheel tot eigen verbruik. Garst, van qualiteit uitnemend, vond goeden aftrek ter verscheping naar Brabant en voor de mouterijen in Schiedam en elders; de overblijvende hoeveelheid werd genoegzaam door de aanwezige pelderijen opgeruimd. Het eenige artikel waarvan de opbrengst zeer voldoende was te achten, was de haver, zoodat de uitvoer daarvan naar Engeland en elders belangrijk was. Wit klaverzaad werd weinig ter markt aangeboden; de vertoonde monsters waren evenwel van vrij goede hoedanigheid. Wit kanariezaad, hoezeer nog slechts weinige jaren in deze provincie verbouwd wordende, leverde de beste uitkomsten op; naar het zich liet aanzien, zal de cultuur van dit product van jaar tot jaar vooruitgaan en zal het mogen wedijveren met het sedert vele jaren reeds beroemde Noordhollandsche en Zeeuwsche zaad. De aardappelenteelt was gedurende 1851 zeer slecht, waardoor de handel en de uitvoer zeer beperkt waren."

Volgens de door het provinciaal bestuur van de gemeentebesturen ontvangen opgaven, waren er in Friesland 3219 schepen, te zamen 51,870 ton metende, die voor de binnenlandsche scheepvaart (de openbare middelen van vervoer daaronder niet begrepen) gebezigd werden, en 105 scheepstimmerwerven, op welke hoofdzakelijk kleinere vaartuigen, hier en daar ook grootere zeeschepen, gebouwd werden, zijnde er in 1851 gebouwd: 82 schooners, koffen, grootere en kleinere tjalken enz., 42 trek-, snik-, turf-, beurt- en veerschepen, kofscheepjes, jagten enz. en 280 kleine vaartuigen. De vrachtvaart met producten uit Friesland naar Holland, Zeeland en andere provincien bleef kwijnend; hetgeen ook op de werven voor binnenschepen en de daarmede in verband staande handwerken en bedrijven nadeelig werkte. Verder leest men in het Friesche verslag het volgende:

» De met afwisselend voordeel werkende reederijen konden, door de mededinging der buitenlanders, geene behoorlijke rekening maken. Niet te ontkennen valt het, dat de gelijkstelling van de vreemde vlag met de Nederlandsche, althans in den eersten tijd, op dezen tak van het Friesche volksbestaan een meer of min nadeeligen invloed zal moeten uitoefenen. Naar de meening van oordeelkundigen, zegt de kamer van koophandel, zou door het opheffen of althans door het grootendeels verminderen der belasting van het patent en de handhaving der octrooijen en admissie-brieven der vaste veerschepen, eenige vergoeding worden verleend voor het verlies, ontstaan door het verbod van brieven te vervoeren en het mindere vervoer van passagiers, het eerste ten gevolge van de nieuwe postwet, het laatste door de steeds toenemende verbetering der wegen en communicatie-middelen."

In 1851 zijn in de Friesche havens binnengekomen 697 en van daar uitgevaren 719 schepen: daarvan zijn te Harlingen binnengekomen 529, metende 90,105 ton, en uitgevaren 546, metende 91,325 ton. De vrachten waren zeer laag, ten gevolge waarvan de reederijen in het algemeen geene goede zaken hebben gedaan. Hierbij voegt het verslag de volgende opmerking: » De vrije handelstractaten tusschen onderscheiden mogendheden werken bij voortduring zeer gunstig op het emploói van onze schepen. De vrachtprijzen zijn echter onbevredigend. De wensch naar vermindering van het tonnegeld blijft nog steeds aanhouden."

De uitkomsten der Friesche Groenlandsvisscherij waren minder gunstig dan in 1850.

In Friesland behooren thans 123 zeeschepen te huis, waarvan te Harlingen 46 en op Schiermonnikoog 26.

In *Overijssel* was de toestand van den kleinhandel niet minder gunstig en de binnenlandsche handel niet minder levendig dan in het voorgaande jaar. De week- en veemarkten werden over het algemeen druk bezocht; de landbouwproducten vonden gereeden aftrek, en er werd veel vee afgezet; de veemarkten werden weder door vele Duitsche kooplieden bezocht, die voor schoon vee aanzienlijke prijzen besteedden. Te Zwolle is de handel in huiden en die in russchen toenemende. De weekmarkten te Almelo winnen telken jare in uitgebreidheid. Te Zwartsluis is de handel in langen steekturf niet toegenomen; de groote concurrentie wordt als oorzaak daarvan beschouwd.

In Overijssel wordt te Zwolle, Deventer, Kampen, Steenwijk, Denekamp en Lonneker, in meerdere of mindere mate, buitenlandsche handel gedreven. Te Zwol is dit handelsverkeer niet achteruitgaande en in eenige artikelen toenemende; doch er zijn uit Duitschland minder linnens aangevoerd, en de vrees wordt geuit, dat de verlaging der inkomende regten op het Belgische linnen, op den duur nadeelig op den aanvoer der Duitsche linnens zal werken, omdat deze laatste met zwaarder regten zijn belast. De uitvoer van boter naar Engeland was weder aanzienlijker, op welk Rijk de boterhandel zich meer en meer bijna uitsluitend rigt, terwijl de binnenlandsche commissien afnamen. Te Denekamp was de omzet in lompen, uit de meeste provincien des lands herkomstig en voor Engeland bestemd, vrij aanzienlijk; de hoeveelheid daarvan wordt op ruim een millioen Nederl. pond begroot; men meent dat dit handelsartikel voor de kooplieden zelven, in verhouding tot den aanzienlijken omzet, niet winstgevend is; intusschen geeft het een ruim bestaanmiddel aan vele huisgezinnen, die in lompen werken. De binnenlandsche scheepvaart was in Overijssel nagenoeg in denzelfden toestand als in 1850, en niet minder levendig; te Zwolle was haar staat iets gunstiger. De scheeptimmerwerven hadden gedurende het geheele jaar werk, grootendeels met herstellingen en het bouwen van kleine vaartuigen; bij den min gunstigen staat der binnenschipperij wakkerde de scheepsbouw te Zwolle niet aan; zijnde aldaar in 1851 slechts vier nieuwe schepen voor de binnenlandsche vaart gebouwd. De werf der Rijn- en IJsselstoombootmaatschappij had veel werk, vooral met herstelling van stoombooten; ook is er een ijzeren stoomschip voltooid en voor een tweede de kiel gelegd.

De buitenlandsche scheepvaart was in Overijssel niet zoo levendig als in 1850; te Zwol zijn ingeklaard 110 geladen schepen, metende 9692 ton, benevens een schip in ballast; en uitgeklaard 40 geladen schepen van 3281 ton, en in ballast 66 schepen van 6373 ton. Te Kampen zijn ingeklaard 71 geladen schepen, van 8732 ton, benevens een schip in ballast, en uitgeklaard 46 geladen schepen van 6762 ton, en in ballast 22 schepen van 1783 ton. Op eene der werven te Zwol is de aanbouw van schepen voor de buitenlandsche vaart in 1851 voortgezet.

Omtrent den binnenlandschen handel in de provincie *Groningen*, berigt het verslag, dat er belangrijke verzendingen van rundvee uit het Westeren het Hunsingo-kwartier naar Friesland en Holland zijn gedaan; dat er in 1851 in onderscheiden gemeenten 27 paarden- en een vijftigtal veemarkten, gehouden zijn, op sommige van welke de aanvoer buitengemeen groot was; dat eenige jaarmarkten of kermissen, hier en daar in de provincie bestaande, meestal in verval zijn; en dat, met eenige uitzonderingen, algemeen wordt geklaagd over den kwijnenden staat van den eigenlijk gezegden kleinhandel, waarvan als oorzaken worden opgegeven de steeds vermeerderende concurrentie, het venten langs de huizen en de sluikhandel in de grensgemeenten; zijnde bovendien de zachtheid der laatste winters voor het debiet van wollen stoffen van nadeeligen invloed geweest.

Ten opzigte van den buitenlandschen handel, behelst het Groningsche verslag alleen een staat van de voornaamste in 1851 in- en uitgevoerde handelsartikelen; waaruit echter slechts een klein gedeelte van den aanvoer uit en van den uitvoer naar het buitenland, namelijk de regtstreeksche, kan gekend worden.

Volgens de ver van volledige opgaven omtrent de binnenlandsche scheepvaart in de provincie Groningen, scheen haar toestand niet bijzonder gunstig te zijn. Er is eene stoomsleepdienst tusschen Groningen en de Zoutkamp opgerigt.

In de haven van Delfzijl zijn in 1851 uitgeklaard 566 zeeschepen, van 34,602 ton inhoud, en ingeklaard 593 zeeschepen van 32,800 ton inhoud. Bij de Statenzijl werden in 1851 uitgeklaard 90 schepen, bestemd naar Hannover, en ingeklaard 97 schepen en vlotten, van Hannover komende.

In 1851 waren in de provincie Groningen tachtig scheepstimmerwerven in werking, meestal bestemd voor het bouwen van zeeschepen, waarvan een groot aantal zijn gebouwd en bijna alle afgeleverd, zoodat men, met enkele uitzonderingen, mag aannemen dat deze tak van nijverheid bloeide, niettegenstaande dit van de buitenlandsche scheepvaart in het algemeen niet kon gezegd worden.

In *Drenthe* worden in 23 gemeenten jaarmarkten gehouden, die vooral voor den veehandel bestemd zijn; daarop zijn in 1851 aangebragt: 21,697 runderen, 8091 paarden, 25,964 schapen, 16,364 varkens. Op de weekmarkt te Assen is gedurende 1851 aangevoerd 16,059 mud rogge, 3811 mud boekweit en 3362 mud aardappelen; op die te Coevorden 11,729 mud rogge en 3630 mud boekweit; op die te Hoogeveen 7066 mud rogge en 4032 mud boekweit; van de belangrijke weekmarkt te Meppel is geene opgave ontvangen. Van het voornaamste artikel van uitvoer der provincie, den langen turf, is in 1851 langs de Hoofdvaart afgevoerd eene hoeveelheid van 11,812 dagwerken, ieder dagwerk gerekend op 12,000 stuks.

Volgens eene niet geheel volledige opgave zijn in Drenthe (de zoogenaamde bokken, die in de veenderijen gebruikt worden, niet medegerekend) 789 schepen van 24,169 ton inhoud, die voor de binnenlandsche scheepvaart, de openbare vervoermiddelen uitgezonderd, gebezigd worden. Scheepstimmerwerven zijn er 17.

Omtrent den binnenlandschen handel in *Limburg* vermeldt het verslag niets van eenig aanbelang, dan dat hij steeds door de onbevaarbaarheid der rivier de Maas aanmerkelijk wordt benadeeld. Te Maastricht kwijnde de kleinhandel, vooral door de mededinging van vreemde rondventers; te Roermond, Venlo en Vaals was hij in beteren staat, doch te Roermond verlangde men eene verhooging van het patentregt tegen de vreemde rondventers van manufacturen, en te Vaals voorzag men de vernietiging van den aanzienlijken uitvoer van koffij in kleine partijen naar Pruissen, als een gevolg van het tractaat tot wering van den sluikhandel.

De uitvoer van Maastricht naar Belgie van granen en wijnen was steeds levendig; in het eerste artikel werd de uitvoer begunstigd door het handelsverdrag met Belgie, in het ander door het Fransch-Belgisch handelsverdrag, hetwelk Fransche wijnen uit Limburg tot hetzelfde regt als regtstreeks uit Frankrijk in Belgie toeliet. Te Roermond wordt geklaagd dat de aanvoer aldaar van wol uit Pruissen gedrukt wordt door het regt, waarmede de uitvoer van wol uit Pruissen belast is; aldaar en te Venlo is in 1851 weder een belangrijke handel met Belgie en met Pruissen, alsmede eenige handel met Engeland gedreven. Ook had er, als vroeger, eenige doorvoerhandel plaats.

Volgens de aanslagen in het patentregt bezat Limburg in 1851 578 schepen, van 19,094 ton, de vaartuigen die als openbare vervoermiddelen dienen en de veerponten niet medegerekend.

(*Het vervolg hierna.*)

Van wege het Bestuur der Hollandsche IJzeren-Spoorweg-maatschappij is bekend gemaakt de navolgende

STAAT van het aantal reizigers en van de opbrengsten van den Hollandschen IJzeren Spoorweg, gedurende de maand September 1852.

STATIONS.	AANTAL REIZIGERS.	OPBRENGST VAN REIZIGERS.	OPBRENGST VAN GOEDEREN, ENZ.
Amsterdam	20416	f 27774.85	f 4090.63
Halfweg	572	251.95	8.66
Haarlem	12756	9945.90	1110.58½
de Vogelenzang	841	747.55	78.28½
Hillegommerbeek	96	61.45	10
Veenenburg	807	591.95	104.41
Piet Gijzenbrug	822	498.80	46.12
Warmond	522	484.70	45.23
Leyden	9172	7445.80	986.92
Voorschoten	[illegible]	362.95	[illegible]
's Gravenhage	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Rijswijk	565	278.00	19.60
Delft	7864	4224.52½	473.66
Schiedam	4558	2627.50	626.20½
Rotterdam	18056	20336.20	2780.36
		f 94,289.15	f 12,974.34½
Totaal	f 97344	f 107,263.49½	
Bedrag der vorige opgaaf	658690	719,021.39	
Totaal generaal	f 756034	f 826,284.88½	

Van wege het Bestuur der Nederlandsche Rhijnspoorweg-maatschappij is bekend gemaakt de navolgende

STAAT van het aantal reizigers en van de opbrengsten van den Rhijnspoorweg, gedurende de maand September 1852.

STATIONS.	AANTAL REIZIGERS.	OPBRENGST VAN REIZIGERS.	OPBRENGST VAN GOEDEREN, ENZ.
Amsterdam	13727	f 20382.82½	f 3149.50
Abcoude	1695	985.60	44.90
Loenen, Vreeland	1770	1118.20	92.24
Nieuwersluis	375	311.00	9.32
Breukelen	1488	823.15	42.05
Maarssen	914	591.65	59.72
Utrecht	10925	11774.02½	2000.09
Zeist, Driebergen	2173	2595.60	410.91
Maarsbergen	886	941.50	157.43
Veenendaal	534	534.20	827.19
Ede	998	1190.20	324.16
Wolfhezen	172	236.30	38.94
Arnhem	6608	16604.47½	4803.92
Diverse ontvangsten	„	1525.00	„
	42465	f 59,861.62½	f 11,359.83

Totaal der opbrengst in September . . f 71,221.45½

Voorloopig verslag omtrent den staat der voortbrengselen van den landbouw in de provincie Gelderland *over* 1852.

De toestand van den landbouw kan vooruitgaande genoemd worden.

De ontginning van woeste gronden wordt met kracht doorgezet.

De hooibouw was buitengewoon gunstig.

Het natte weêr in het voorjaar, dat door buitengewone droogte in den zomer werd opgevolgd, heeft de veldproducten, waarbij de aardappel eene voorname plaats inneemt, maar zeer middelmatig doen opleveren, waardoor de daglooner den aanstaanden winter met zorg te gemoet ziet.

De staat van den veestapel is gunstig, de handel levendig en veel vee werd voor hoogen prijs uitgevoerd.

De boter is zeer duur, tot 80 cents het pond.

De honig was prijshoudend.

Het oudere hout tierde welig, maar jong plantsoen bezweek door de droogte.

De huurprijs der landen blijft klimmende.

Tarwe. Opbrengst middelmatig; op sommige plaatsen klaagt men over de muis, maar in den regel is de inzameling bevredigend. De korrel is klein, een gevolg van de buitengewone hitte in Julij.

Rogge. Uit hoofde der langdurige droogte minder geladen, doch goed van hoedanigheid; op enkele plaatsen zonder voorbeeld gunstig.

Boekweit. Op lage zware gronden goed geladen, maar op hoogere ligte veel door de warmte geleden.

Gerst. Opbrengst middelmatig; in den regel minder dan in het vorige jaar.

Witte en bruine boonen. Redelijk opgebragt.

Erwten. De oogst kan niet gunstig genoemd worden.

Aardappelen. Redelijk geladen, doch de ziekte, welke zich vroeg vertoonde, verteert den knol. De prijs stijgt nu reeds tot f 2.60 op de markt.

De ziekte is veel erger en meer algemeen dan in het vorige jaar.

Drooge luchtgesteldheid wordt voor den laten aardappel zeer gewenscht, daar men zich vleit, dat zij den voortgang van het kwaad stuiten, althans matigen zal.

Haver. Door de langdurige droogte minder dan gewoonlijk, over het algemeen kort van stroo, doch tamelijk zwaar en gezond.

Paarden- en duivenboonen. Redelijk uitgevallen.

Graslanden. Vooral de laag gelegene over het geheel zeer goed; evenwel was het gras duur. Het hooi kwam droog binnen.

Klaver en wortelgewassen. De eerste snede van de klaver was vooral zeer goed. De wortelgewassen zijn tamelijk.

Koolzaad. Slecht geladen, veel geleden door nachtvorsten, en op sommige plaatsen geheel mislukt.

Tabak. Leverde een vrij goed gewas op, maar werd hier en daar beschadigd door den hagel.

Vruchtboomen. Appelen zeer schaarsch; peren wat meer; de druiven aan eene ziekte lijdende, welke zich door opdrooging openbaart. Over het nadeel dat de menigte meikevers aanrigtten, wordt zeer geklaagd.

Vee. Gezondheidstoestand voldoende. Van longziekte hoorde men weinig.

Varkens hoog in prijs. De ziekte openbaarde zich weinig.

Wol f 1.10 het Ned. pond.

In jonge paarden weinig handel.

Opmerkelijk is het, dat na een stortregen in Augustus, onder Arnhem op het gras eene gele stof is gevallen, waarvan de landlieden zich geene verklaring weten te geven, doch ten gevolge waarvan het vee nog lijdt.

De oogst staat nagenoeg gelijk met dien langs de Pruissische grenzen. Veel vee werd naar het buitenland vervoerd.

Blijkens een, door tusschenkomst van Zijner Majesteits gezantschap te KONSTANTINOPEL ontvangen berigt heeft gedurende 1851 de gezamenlijke invoer te Smyrna bedragen eene waarde van 129,366,440 Turksche piasters. Er werden ingevoerd 2420 kisten staal, ter waarde van 582,400 p.; 9 ton kwikzilver, voor 64,800 p.; 69 kisten bijouterien voor 8,095,000 p.; 264 kisten roode mutsen, voor 1,743,600 p.; 7124 cent. verwhout, voor 90,500 p.; 43,255 stuks timmerhout, voor 365,970 p.; 510 vaten boter, voor 1,070,960 p.; 7586 kisten en balen katoenen waren, voor 28,159,500 p.; 1075 kisten loodwit, voor 160,110 p.; 3484 zakken en vaten spijkers, voor 2,735,500 p.; 34,339 balen koffij, voor 13,018,820 p.; 8,521 balen kanafas, voor 850,500 p.; 140,107 vaten en kisten eetwaren, voor 4,599,710 p.; 19 kisten bewerkt koper, voor 47,500 p.; 441 pakken touwwerk, voor 166,150 p.; 40 vaatjes cochenille, voor 216 500 p.; 362 balen en kisten huiden voor 858,800 p.; 213 vaatjes kaviaar voor 1,745,600 p.; 12 kisten gouddraad voor 494,000 p.; 265,560 cent. steenkolen voor 2,124,480 p.; 548 balen lakens voor 6,700,000 p.; 1124 kisten en vaten droogerijen voor 845,850 p.; tin voor 322,180 p.; 361 vaten gember, voor 144,400 p.; 66330 cent. ruw ijzer voor 4,960,930 p.; 362 kisten bewerkt ijzer voor 661,900 p.; 2480 kisten blik voor 742,400 p.; 526 ton pik voor 90,300 p.; 1067 ton verwolie voor 1,841,100 p.; 207 vaten en kisten indigo voor 1,420,100 p.; 1390 kisten en vaten brandewijn voor 471,450 p.; 3719 balen en kisten manufacturen voor 21,639,900 p.; 220 balen en kisten huiden voor 793,600 p.; 2162 dozijn stuks en kisten meubelen voor 852,660 p.; 72812 stuks molensteenen voor 510,980 p.; 511 zakken en vaten diverse artikelen voor 420,650 p.; 772 zakken peper voor 332,400 p.; 21382 kisten en riemen papier voor 1,400,860 p.; 1401 vaten lood voor 462,400 p.; 2403 vaten kruid voor 181,570 p.; 160 vaten hars voor 40,000 p. 2036 kisten ijzerwerk voor 7,114,500 p.; 5806 vaten rhum voor 2,903,000 p.; 231 kisten zijden waren voor 4,028,500 p.; 296 kisten zeep voor 110,800 p.; 3000 kisten en vaten suiker voor 2,727,850 p.; 60 kisten en vaten zwavel voor 28,850 p.; 1691 kisten, vaten en balen gezouten eetwaren voor 845,900 p.; 2519 kisten, vaten verwen voor 512,046 p.; 171687 kisten aardewerk voor 1,204,000 p.; 1116 vaten tabak voor 102,100 p.; 185 blokken zink voor 10,040 p.; 5815 kisten glaswaren voor 3,259,510 p.; 566 vaten en kisten wijn voor 199,000 p.

Van die artikelen voerde Nederland in 1220 vaatjes boter voor 59,400 p.; 120 kisten loodwit voor 18,000 p.; 168 zakken en vaten spijkers voor 126,000 p. 660 vaten en kisten eetwaren voor 858,000 p.; 44 kisten en vaten droogerijen voor 19,800 p.; 32 kisten bewerkt ijzer voor 41,600 p.; 660 kisten en vaten brandewijn voor 471,450 p.; 28 balen en kisten manufacturen voor 154,000 p.; 130 stuks molensteenen voor 2620 p.; 14 zakken en vaten diverse artikelen voor 28,000 p.; 18 vaten kruid voor 2800 p.; 3 kisten ijzerwerk voor 10,500 p.; 1165 vaten suiker voor 1,048,500 p.; 180 kisten en vaten gezouten eetwaren, voor 27000 p.; 17000 kisten aardewerk voor 8500 p.; 1029 vaten tabak voor 64,500 p.; 180 kisten glaswaren voor 9000 p.

Volgens eene van den Nederlandschen vice-consul te LIVORNO ontvangene mededeeling, is die haven gedurende de eerste zes maanden van het loopende jaar door 14 schepen onder Nederlandsche vlag bezocht geworden. Hiervan kwamen er: 1 van Rotterdam met suiker en koffij; 10 van Amsterdam met suiker en kaas; 2 van Genua en 1 van Civita-Vecchia in ballast. Van deze vaartuigen vertrokken 2 naar Hamburg met olie, wijnsteen, marmer en hennep; 5 naar Antwerpen met marmer en hennep; 5 naar Amsterdam met marmer en potasch; 1 naar Londen met marmer en olie, en 1 naar Konstantinopel in ballast. Gedurende hetzelfde tijdvak kwamen in genoemde haven 6 vreemde schepen van Amsterdam aan met suiker en koffij, terwijl er twee naar Amsterdam vertrokken met potasch en marmer.

Volgens eene van Zijner Majesteits consul-generaal in GRIEKENLAND ontvangene mededeeling, is de quarantaine voor vaartuigen, uit havens van Syrie en Egypte in Griekenland komende, van 8 tot op 5 dagen verminderd.

Rhijnhoogte te Keulen den 4den October 11 voet 1 duim (10 voet 8 duim Rhijnl.)

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Provincie *Noordbrabant.*

HERBESTEDING.

De Minister van Binnenlandsche Zaken verwittigt de Gegadigden dat de Besteding van het aanleggen van Rijswerken tot verbetering van het Vaarwater op de rivier de Maas even beneden den Alphenschen Middelwaard, ten gevolge van de te hooge aannemingssom is afgekeurd, en dat eene Herbesteding op gewijzigd Bestek zal plaats hebben op Dingsdag den 12den October aanstaande, des middags ten 12 ure aan het Locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch.

De Herbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek zal ter lezing liggen aan het Locaal van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch, en voorts op alle zoodanige plaatsen alwaar gewoonlijk de Bestekken van waterstaatswerken in de provincie Noordbrabant ter lezing worden gelegd.

Zaturdag vóór de Besteding zal de noodige aanwijzing in loco worden gedaan en voorts nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat H. F. Fijnje, den Ingenieur Rijsterborgh en den opzigter G. Verdoorn, allen te 's Hertogenbosch.

's Gravenhage, den 25sten September 1852.

THORBECKE.

MINISTERIE VAN MARINE.

*** De gewone Audientie van den Minister van Marine zal op Vrijdag aanstaande den 8sten dezer geen plaats hebben.

's Gravenhage, den 1sten October 1852.

Provincie *Noordbrabant.*

AANBESTEDING.

Op Vrijdag den 15den October des jaars 1852, des voormiddags ten elf ure, zal, door de Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het Zesde District, aan het locaal van het Provinciaal Bestuur te 's Hertogenbosch, worden Aanbesteed:

Het Onderhoud van al de Groote Provinciale Wegen, gedurende drie jaren, ingaande met den 1sten Januarij 1853 en eindigende met den 31sten December 1855, en zulks in tien perceelen.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek der bovengemelde Aanbesteding zal, boven en behalve aan het locaal van het Provinciaal Bestuur van Noordbrabant te 's Hertogenbosch, ter lezing liggen op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaats-werken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Zullende vier dagen vóór de Besteding de noodige Aanwijzing in loco worden gedaan, en voorts nadere informatien te bekomen zijn bij den Hoofdingenieur van den Waterstaat in Noordbrabant H. F. Fijnje, en voor het eerste en tweede perceel bij den Ingenieur L. Rijsterborgh, voor het derde, vierde, vijfde en zesde perceel bij den Ingenieur E. C. B. Ridder van Rappard te 's Bosch, en voor het zevende, achtste, negende en tiende perceel bij den Ingenieur J. de Kruijff te Breda.

De Gedeputeerde Staten van Noordbrabant,
A. J. BORRET.
De Griffier,
J. MENU.

*** De Gedeputeerde Staten van Friesland,

Gelet hebbende op Art. 7 van het plan der geldleening van honderd drie en twintig duizend gulden, tot bestrijding van eenige buitengewone uitgaven over het dienstjaar 1852, goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 11den Januarij 1851, nº. 23, en willende vaststellen den dag waarop wegens gemelde geldleening zal plaats hebben de Tweede Uitloting ter aflossing op den 1sten Januarij 1853, van een kapitaal van tien duizend gulden,

Hebben goedgevonden en verstaan;

Te bepalen, zoo als geschiedt bij deze, dat de Uitloting voor de bedoelde aflossing zal plaats hebben in eene opene vergadering van Gedeputeerde Staten, die gehouden zal worden op Donderdag den 21sten October 1852, des middags twaalf ure.

En zal deze resolutie in de *Nederlandsche Staats-, Leeuwarden* en *Provinciale Friesche Courant* worden geplaatst, om daaraan de vereischte bekendheid te geven.

Leeuwarden, den 30sten September 1852.

De Gedeputeerde Staten voornoemd,
VAN PANHUIJS, *Voorzitter.*
A. VAN DER LAAN, *Griffier.*

GEREGTELIJKE AANKONDIGINGEN.

*** *John François Yardin*, wonende te Rotterdam, heeft aan Zijne Majesteit den Koning verzoek gedaan om toestemming tot het aannemen van den Geslachtnaam van *Millord*, ten einde zich in het vervolg te kunnen noemen en teekenen *Yardin Millord*.

Geschiedende deze Aankondiging overeenkomstig Art. 68 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, en ten gevolge der dispositie van Zijne Excellentie den Minister van Justitie, dd. 2 October 1852, nº. 120, krachtens Z. M. appointement, op het verzoekschrift gegeven.

*** Bij Vonnis door de Arrondissements-Regtbank te Dordrecht den 27 September 1852 bij Verstek gewezen, op de expeditie geregistreerd, is *Hermanus Troullard*, Opperman, wonende te Dordrecht, wegens Krankzinnigheid gesteld onder Curatele.

Dordrecht, 6 October 1852.

[Kosteloos.]

D. W. HOEPIJK,
Procureur.

*** Allen, die iets te vorderen hebben, die iets schuldig zijn, die iets onder zich hebben, van of aan de onder het voorregt van Boedel-Beschrijving aanvaarde Nalatenschap van wijlen den Heer *Eduard Anton* (ook wel genaamd *Eduard*) *Swertz*, gewoond hebbende te Rotterdam en aldus in dit Koningrijk, doch den derden Januarij dezes jaars te Londen overleden, gelieven daarvan opgave te doen ten Kantore van Mr. *H. J. J. van Oonvent ten Oever*, Procureur, Oppert Wijk 6, Nº. 5, te Rotterdam.

TE 'S GRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDS-DRUKKERIJ.